

*I tjeneste
for mennesker*

Betanien
diakonale
høgskole

FAGPLAN FOR VIDEREUTDANNING I KREFTSYKEPLEIE

SKOLEÅRET 2010 - 2011

INSTITUTT FOR VIDERE – OG ETTERUTDANNING

Innhold

1	INNLEDNING	3
1.1	Opptakskrav og målgruppe for studiet	3
1.2	Kostnader	3
1.3	Verdigrunnlag	3
2	KREFTSYKEPLEIE – FAG OG YRKE	4
2.1	Læringsutbytte for utdanningen	4
3	ORGANISERING AV STUDIET	5
3.1	Organisering av heltidsstudiet	6
3.2	Organisering av deltidsstudiet	6
3.3	Eksamen og studiekraV	7
3.4	Viktige datoer for studieåret 2010/2011	8
4	ARBEIDSFORMER	8
4.1	Pedagogisk tenkning	8
4.2	Studiedeltagelse	9
4.3	Litteratur	9
4.4	Undervisningspersonalet	9
5	HOVEDEMNER	10
5.1	Emne 1: Etikk og psykososiale emner (11 studiepoeng)	10
	Mappevurdering	11
5.2	Emne 2: Kreftsykdommer (11 studiepoeng)	14
5.3	Emne 3: Sykepleiefaglige utfordringer knyttet til kreftpasienter (6 studiepoeng) ...	18
5.4	Emne 4: Kreftomsorg i et samfunnsperspektiv, forskningsmetode og forbedringskompetanse (8 studiepoeng)	21
5.5	Emne 5: Fordypningsoppgave + studietur (6 studiepoeng)	24
5.5.1	Fordypningsoppgaven	24
5.5.2	Rammer for studietur	25
5.6	Emne6 + 7: Praksisstudier (9 studiepoeng x 2)	27
5.6.1	Praksissteder	27
5.6.2	Forberedelse til praksis	28
5.6.3	Tilstedeværelse, oppfølging og evaluering	28
5.6.4	Forventet læringsutbytte for onkologisk kreftsykepleiepraksis (6 uker):	29
5.6.5	Forventet læringsutbytte for valgfri praksis (6 uker)	30
5.6.6	StudiekraV for praksisstudiene:	31

1 INNLEDNING

Høsten 1996 startet Betanien diakonale høgskole ettårig videreutdanning i kreftsykepleie. Høgskolen fikk eksamensrett for studiet, som gir 60 studiepoeng, 21. september 2001. Fagplanen bygger på *Rammeplan for videreutdanning i kreftsykepleie* fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 1. desember 2005 og *Forskrift til rammeplan for videreutdanning i kreftsykepleie* fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. desember 2005. Fagplanen er organisert i emner og studiet kan tas både på heltid over ett år og deltid over to år.

1.1 Opptakskrav og målgruppe for studiet

Minstekrav for opptak er offentlig godkjenning som sykepleier og to års relevant yrkespraksis etter godkjenning

Emnene 1 – 4 kan også tas som etterutdanning av helsepersonell med minimum 3-årig høgskoleutdanning og to års klinisk praksis.

Emner som etterutdanning:

Nr	Emne	Pris	Studieuker 2010/2011
1	Etikk og psykososiale emner	Kr. 14.000 + event semesteravgift	34-43 2-10
2	Kreftsykdommer	Kr. 14.000 + event semesteravgift	34-43 2-10
3	Sykepleie til kreftpasienter	Kr. 7.000,- + event semesteravgift	34-43
4	Kreftomsorg i et samfunnsperspektiv, forskning og forbedringskunnskap	Kr. 7.000,- + event semesteravgift	2-10

1.2 Kostnader

Høgskolen har rammefinansiering for 15 studieplasser forbeholdt Helse vest. Studieplasser utenom disse må finansieres av arbeidsgiver eller studenten selv og koster for skoleåret 2010-2011 kr. 50.000,- (heltid og deltid).

I tillegg kommer semesteravgiften inkludert kopinoravgift og medlemskap i SIB (studentsamskipnaden i Bergen) med pt. kr 2050,- pr. semester uavhengig om en er heltids – eller deltidsstudent. Utgifter til litteratur og studietur kommer i tillegg.

Studenter som ikke har betalt semesteravgift/studieavgift får ikke gå opp til eksamen og får ikke vitnemål.

1.3 Verdigrunnlag

Betanien diakonale høgskole bygger sin virksomhet på det kristne livssyn der grunnverdier som et helhetlig menneskesyn, respekt for enkeltmenneskets unike verdi, tro på

menneskelivets ukrenkelighet og nestekjærlighet står sentralt. Betanien diakonale høgskoles idegrunnlag og verdisyn står i sin helhet på høgskolens hjemmesider og finnes på følgende link: <http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/hogskolen/idegrunnlag.html>.

2 KREFTSYKEPLEIE – FAG OG YRKE

Kompetanseområde: Betanien diakonale høgskole har som mål å utdanne og kvalifisere kreftsykepleiere som kan utøve sykepleie til kreftpasienter innenfor og utenfor institusjon, samt bistå deres pårørende. Utøvelsen skal være i samsvar med helselovgivningens krav til yrkesutøvelse og bygge på fagområdes kunnskaper og verdier.

Videreutdanning i kreftsykepleie kvalifiserer til å arbeide med:

- Forebygging av kreftsykdom
- Kreftpasienter med ulike kreftdiagnoser i alle aldersgrupper
- Kreftpasienter i akutt / kritisk fase, kronisk fase/rehabiliteringsfase, palliativ og terminal fase
- Andre kritisk og/eller kronisk syke

2.1 Læringsutbytte for utdanningen

Det er forventet at studentene etter endt utdanning:

1. Har inngående kunnskaper om utredning, behandling, rehabilitering og palliasjon av kreftpasienter og anvender denne spesialkunnskapen i møte med pasienter og pårørende.
2. Har avanserte kunnskaper om ulike psykologiske teorier og teorier om omsorg og anvender kunnskapen i møte med kreftpasienter og deres pårørende.
3. Har omfattende kunnskaper i forhold til eksistensielle og åndelige behov og anvender kunnskapen i møte med pasienter og deres pårørende.
4. Har avanserte kunnskaper om etiske teorier, reflekterer kritisk i valgsituasjoner og handler etisk og juridisk forsvarlig.
5. Har inngående kompetanse til å kunne gi situasjonstilpasset undervisning, veiledning og informasjon til pasient, pårørende, helsepersonell og studenter.
6. Har inngående kunnskaper og forståelse for tverrfaglig arbeid og nettverksbasert arbeid.
7. Anvender spesialisert faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og begrunner sine valg.

Høgskolens ansvar og studentenes plikter:

Betaniens diakonale høgskole har utarbeidet en serviceerklæring overfor studentene hvor det tydeliggjøres hva høgskolen forplikter seg på og hvilke krav vi stiller til studentene.

Høgskolen har på bakgrunn av dette utarbeidet en serviceerklæring og alle studenter må signere på at de har lest og gjort seg kjent med serviceerklæringen:

<http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/studentadministrasjon/serviceerklæring/serviceerklæring.doc>

Alle studenter må også signere på individuell studieplan som angir planlagt studieforløp for studentene innen 1. september. Studenter som ikke følger ordinært studieløp, må søke skriftlig til instituttleder på eget skjema:

<http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/studentadministrasjon/utdanningsplan/utdanningsplan-videreutdanninger.doc>

3 ORGANISERING AV STUDIET

I rammeplan for videreutdanning i kreftsykepleie (2005) og Forskrift til rammeplan for videreutdanning i kreftsykepleie (2005) er det fastsatt at studiet skal bestå av 3 hovedemner og 10 delemner. Fagplanen bygger på de hoved- og delemnene i rammeplanen og forskriften og fagplanen er organisert i 7 hovedemner:

Nr	Emne	Antall uker	Studie dag	Semester	Studieuker 2010/2011
1	Etikk og psykososiale emner (11 studiepoeng)	19	Tirsdag	Høst og vår	34-43 2-10
2	Kreftsykdommer (11 studiepoeng)	19	Onsdag	Høst og vår	34-43 2-10
3	Sykepleie til kreftpasienter (6 studiepoeng)	9	Torsdag	Høst	34-43
4	Kreftomsorg i et samfunnsperspektiv, forskning og forbedringskunnskap (8 studiepoeng)	10	Torsdag	Vår	2-10
5	Fordypningsoppgave + Studiereise (6 studiepoeng)	5 + 1	Full tid	Vår	11-17
6	Praksis I (9 studiepoeng)	6	Full tid	Høst – heltid Vår deltid	44-49
7	Praksis II (9 studiepoeng)	6	Full tid	Vår – heltid og deltid	18-23

3.1 Organisering av heltidsstudiet

Videreutdanning i kreftsykepleie kan tas som heltidsstudie over 1 år med følgende organisering:

HØST 2010					
Uke nr	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Heltid	
33	<i>Intro uke for nye studenter</i>				
	Emne 1	Emne 2	Emne 3	Emne 6 = praksis I	
34-43					
44-49					
VÅR 2011					
Uke	Tirsdag	Onsdag	Torsdag		
1	<i>Diakoniuke – felles alle emner</i>				
	Emne 1	Emne 2	Emne 4	Emne 5	Emne 7 =Praksis 2
2-10					
11-16					
17-22					
23				studietur	

3.2 Organisering av deltidstudiet

Videreutdanning i kreftsykepleie kan også tas som deltidstudie over 2 år med følgende organisering:

HØST 2010				
Uke nr	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Heltid
33	<i>Intro uke for nye studenter</i>			
		Emne 2	Emne 3	
34-43				
VÅR 2011				
Uke	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	
1	<i>Diakoniuke – felles alle emner</i>			
		Emne 2	Emne 4	
2-10				
17-22				Praksis 1

HØST 2011				
Uke nr	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Heltid
33	<i>Intro uke for nye studenter</i>			Emne 7
	Emne 1			
34-43				
44-49				Praksis 2
VÅR 2012				
Uke	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	
1	<i>Diakoniuke – felles alle emner</i>			
	Emne 1			Emne 5
2-10				
11-16				Fordypnings Oppgave
23				Studietur

Studentene følger det aktuelle skoleårets fagplan i den modulen de til en hver til befinner seg. Høgskolen anbefaler derfor studentene *bare* å kjøpe litteraturen til det emnet de befinner seg og, da litteraturlisten kan variere fra år til år. **Praksisemnene er fulltidsstudie. I emne 5 skrives fordypningsoppgaven og dette er også fulltidsstudie.**

3.3 Eksamen og studiekraft

For at studiet skal kunne godkjennes, må følgende kriterier være bestått:

- Eksamen i emne 2
- Studiekraft i alle emnene
- Fordypningsoppgave

For alle eksamener ved Betanien diakonale høgskole gjelder "Foreskrift om eksamen ved Betanien diakonale høgskole" (<http://www.lovdato.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20051124-1370.html>).

Frister for innlevering av studiekraft er endelige. Utsettelse av innleveringer/deltakelse må søkes skriftlig til instituttleder innen 14 dager før frist jamfør "Foreskrift om eksamen" (<http://www.lovdato.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20051124-1370.html>), ellers vil studiekraftet regnes som ikke godkjent.

3.4 Viktige datoer for studieåret 2010/2011

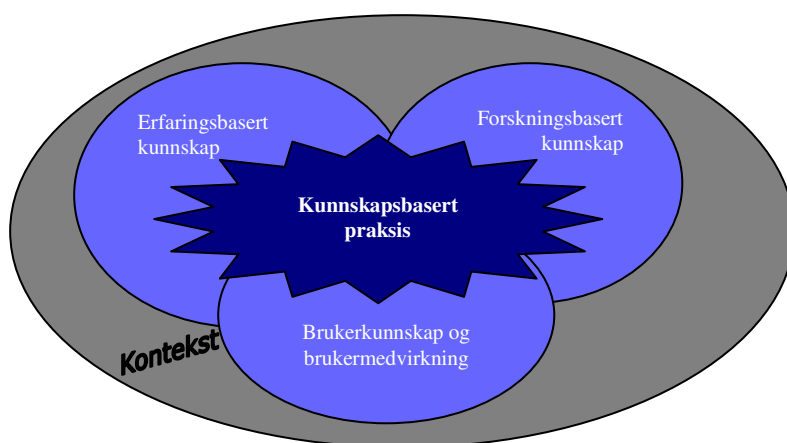
HØSTSEMESTERET 2010	
Studiestart for høstsemesteret:	Mandag 16.08.
Studiestart deltidsstudenter modul 1	Tirsdag 24.08.
Høstferie = studiedager	Uke 41
Julegudstjeneste	Torsdag
Frist for innlevering av problemstilling til fordypningsoppgave	Onsdag 15.12.10
VÅRSEMESTERET 2011	
Studiestart for vårsemesteret:	Uke 1
Skoleeksamen:	Onsdag 09.03.
Markering av påske Påskeferie	Uke 16
Innlevering av fordypningsoppgave:	Torsdag 28.04.
Studiereise:	Uke 23
Avslutningsfest:	Fredag 10.06. 11 kl. 10.30-13.00 inkludert fotografering kl. 10.30

Det tas forbehold om endringer på datoer.

4 ARBEIDSFORMER

4.1 Pedagogisk tenkning

Troen på menneskets iboende evne til å utvikle seg og til å lære er grunnlaget for høgskolens pedagogiske tenkning. Undervisningen er forskningsbasert og tar utgangspunkt i kunnskapsbasert praksis hvor forskningskunnskap, erfaringskunnskap og brukerkunnskap i en kontekst understrekes:

Jamtvedt m.fl 2004

Studiet er tilrettelagt voksenpedagogiske prinsipper med høy grad av egenaktivitet og ansvar for egen læring. Studiet legger vekt på integrasjon av teoretisk kunnskap og praktisk erfaring ved hjelp av ulike pedagogiske metoder som bl.a. forelesninger, gruppearbeid, rollespill, praksis, refleksjonsnotater og arbeid med fordypningsoppgave.

4.2 Studiedeltagelse

Studentene oppfordres til å delta i all teoretisk undervisning. Det er obligatorisk deltagelse i veiledningsgrupper i modul 3, 4, 6 og 7, på gruppearbeid og fremlegg, metodeundervisning, samt fremlegg på fordypningsoppgavene. Nærmere rammer er gitt under hvert emne.

4.3 Litteratur

Pensum på Videreutdanning i kreftsykepleie er på ca 4000 sider. Pensumliste finnes under hver modul.

4.4 Undervisningspersonalet

Hovedansvarlig for studiet er instituttleder Anneline Røssland:
anneline.rossland@betanien.no

I studieåret 2010 - 2011 er følgende lærere knyttet til Videreutdanning i kreftsykepleie:

- Høgskolelektor Marie Kvamme Mæland, tlf:55 50 72 92,
mail: marie.kvamme@betanien.no
- Høgskolelektor Elin Overaa Eriksen, tlf: 55 50 72 76
Mail: elin.eriksen@betanien.no
- Førstelektor Kirsti Kvåle: tlf. 55 50 72 88
mail: kirsti.kvaale@betanien.no

Fagansvarlige skoleåret 2010 - 2011

Emneansvarlig Navn	Emne 1	Emne 2	Emne 3	Emne 4	Emne 5	Emne 6/7 høst	Emne 6/7 vår
Marie Kvamme Mæland			X	X			X
Kirsti Kvåle		X			X		
Elin Overaa Eriksen	X					x	

5 HOVEDEMNER

5.1 Emne 1: Etikk og psykososiale emner (11 studiepoeng)

Dette hovedemnet omhandler grunnleggende verdier i kreftomsorg, etikk og ulike psykologiske begreper og teorier som er relevante for å kunne gi god omsorg til pasienter og pårørende. Modulen omfatter også spesialkunnskap innen kommunikasjon, samt fordypning knyttet til lindrende behandling og livets slutfase.

Forventet læringsutbytte:

Etter endt emne er det forventet at studentene:

- Har inngående kunnskaper om - og innsikt i hvordan eget verdigrunnlag styrer handlinger i møte med kreftsyke og deres pårørende.
- Har omfattende kunnskaper om etisk teori og anvender denne i møte med ulike etiske dilemma.
- Kan vurdere pasientens behov for psykososial støtte og omsorg i alle stadier av kreftsykdommen og iverksetter tiltak i forhold til dette.
- Anvender avanserte kunnskaper innen kommunikasjon i møte med kreftsyke og deres pårørende.
Anvender spesialkunnskaper om ulike kulturers ritualer og holdninger til sykdom og død.
- Anvender omfattende kunnskaper om sorg og sorgarbeid i møte med pasient og pårørende

Innhold:

Omsorg og etikk

- Ulike tilnæringer til omsorgsbegrepet, omsorgsbehov ved kreftsykdom og ulike menneskesyns innvirkning på utøvelsen av omsorg for kreftpasienter.
- Empatibegrepet, den empatiske prosess og betydningen av den enkelte helsearbeiders empatiske evne i møte med den kreftsyke og deres pårørende.
- Håpets betydning og eksistensielle behov for kreftpasienten samt eget ståsted i åndelige og eksistensielle spørsmål fokuseres.
- Etisk teori og anvendt etikk i forhold til problemstillinger knyttet til behandling og pleie av kreftpasienter samt forholdet mellom etikk og jus.

Kommunikasjon og psykologiske emner

- Kriseteorier, stress og reaksjoner på stress hos pasienter, pårørende og helsepersonell, samt mestringsstrategier.
- Kommunikasjonsteori, kommunikasjon og samhandling med alvorlig syke og døende og deres pårørende.

Palliativ omsorg

- Palliasjonens grunnlag innen hospicefilosofi
- Kreftsykepleierens rolle i symptomlindring, og omsorg ved livets slutt - i hjemmet og på institusjon.
- Sorg, sorgarbeid og eutanasi.

Studiekrav:

Mappevurdering	1 Refleksjonsnotat	Skriftlig innlevering	Godkjent/ikke godkjent
	Gruppeoppgave etikk	Skriftlig innlevering /Fremlegg	Bestått/ ikke-bestått
	Gruppeoppgave kommunikasjon	Fremlegg	Godkjent/ikke godkjent

Refleksjonsnotat:

Refleksjonene skal **relateres til begrepene omsorg og ulike psykologiske begreper,** med bakgrunn i aktuell litteratur, undervisning og egen praksis. Rammer for refleksjonsnotatene finnes i ”Retningslinjer for skriftelige oppgaver ved Institutt for Videre – og etterutdanning” som ligger på høgskolens nettsider under videreutdanning:

<http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/videreogetterutd/retningslinjer/retningslinjer.skriftligeoppgaver.doc>. Innlevering: se timeplan

Gruppeoppgave etikk:

Tema for arbeidet er etiske dilemma i kreftomsorgen. Gruppene får utdelt ulike etiske dilemma de skal arbeide med etter en etisk refleksjonsmodell. Rammer for gruppeoppgaven blir gitt. Fremlegg og innlevering av oppgave: se timeplan

Gruppeoppgave kommunikasjon:

Temaet er kommunikasjon med kreftpasienter og deres pårørende. Retningslinjer for oppgave blir gitt. . Fremlegg vår 2011: se timeplan

Litteratur Emne 1:

Noe av litteraturen på pensumlisten er merket med stjerner. * betyr at du finner artikkelen i fulltekst på nettet og ** betyr at du kan låne artikkelen for kopiering.

Busch, C. J., & Hirsch, A. (2007) Eksistensiell og åndelig omsorg. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 6, s. 115-141.

Dahl, A. A. (2009) Psykiske symptomer og lidelser. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 7, s. 113-135.

Eide, H., & Eide, T. (2007) *Kommunikasjon i relasjoner: samhandling, konfliktløsning, etikk* (2. rev. og utv. utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 1-3, 6-12, 16.

Faulkner, A., & Maguire, P. (1998) *Å samtale med kreftpasienter og deres familier*. Oslo, Tano Aschehoug. Kap. 2 - 8, s. 32-131.

Hanssen, I. (2005) *Helsearbeid i et flerkulturelt samfunn* (3. [rev.] utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 4.

Henriksen, J.-O. & Vetlesen, A. J. (2006) *Nærhet og distanse: grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 15 og 16. s. 217-240.

Hirsch, A., & Busch, C. J. (2007) Ritualer ved dødsfall. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 7, s. 147-152.

Holm, U. (2005) *Empati: å forstå menneskers følelser*. Oslo, Gyldendal akademisk.

**Husabø, E. J. (1999) Retten til å dø: eit juridisk perspektiv på eutanasidebatten. *Kreftsykepleien: Tidsskrift for sykepleie i kreftomsorgen*, 15 (4), s. 5-13.

Johansen, K. (2009) En kreftoverlever presenterer seg. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A.A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 1, s. 19-29.

*Kvåle, K. (2006) Den omsorgsfulle sykepleier - slik pasienter ser det. *Vård i Norden*, 26 (1), s. 15-19.

**Kvåle, K. (2007) Do cancer patients always want to talk about difficult emotions? A qualitative study of cancer inpatients communication needs. *European Journal of Oncology Nursing*, 11 (4), s. 320-327.

Loge, J. H. (2009) Fatigue og depresjon. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 6, s. 97-112.

Loge, J. H., Bjordal, K., Paulsen, Ø., & Kaasa, S. (2007) Den palliative konsultasjon. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 3, s. 63-73.

Lunde, B. V. (2008) Juss og etikk i sykepleien. I: Brinchmann, B. S. red. *Etikk i sykepleien*. (2.utg.). Kap. 10, s. 164-186.

Martinsen, K. (2000) *Øyet og kallet*. Bergen, Fagbokforl. Kap 1.

Materstvedt, L. J., Førde, R., Kaasa, S., & Borchgrevink, P. C. (2007) Eutanasi. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 8, s. 153-178.

**McSherry, W., & Cash, K. (2004) The language of spirituality: an emerging taxonomy. *International Journal of Nursing Studies*, 41 (2), s. 151-161.

**McSherry, W., Cash, K., & Ross, L. (2004) Meaning of spirituality: implications for nursing practice. *Journal of Clinical Nursing*, 13 (8), s. 934-941.

Rosén, G., & Stiles, T. C. (2007) Smertebehandling og psykologi. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 23, s. 407-420.

Schmidt, H. (2009) *Har du tid til det, da? : om åndelig omsorg i sykepleien* Nesttun, Folio. Kap. 10. s. 89-105.

Sneltvedt, T. (2008) Hva innebærer det å være en profesjonell i sykepleien? I: Brinchmann, B. S. red. *Etikk i sykepleien*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 9, s. 149-163.

Solheim, M., & Aarheim, K. A. (2004) *Kan eg komme inn?: verdier og val i heimesjukepleie* (2. utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 8.

**Sørbye, L. W. (1995) Livet som er verdt å leve. Vurdert av pasienter, pårørende og helsepersonell. *Inter Medicos*, 38 (1), s. 18-22.

*Aakre, M. (2001) Snakk sant om døden! *Omsorg*, 18 (2), s. 12-19.

Anbefalt:

Schmidt, H (2009) Har du tid til det da? Om åndelig omsorg i sykepleien. Nesttun, Folio. Resten av boken.

5.2 Emne 2: Kreftsykdommer (11 studiepoeng)

Dette hovedemnet har fokus på medisinske kunnskaper om kreftsykdommer forekomst, årsaksfaktorer, forebygging, aktuelle behandlingsformer, samt lindring av plagsomme symptomer relatert til kreftsykdom og behandling

Forventet læringsutbytte:

Etter endt emne er det forventet at studentene

- Har inngående kunnskaper om ulike kreftsykdommer, forekomst, årsaker, forebygging, diagnostisering og behandling.
- Anvender den spesialiserte kunnskapen og tar medansvar for iverksetting av tiltak for kreftpasienter i både i 1.-og 2. linjetjenesten.
- Anvender spesialiserte kunnskaper i forhold til pasienten og pårørendes behov for informasjon og tar medansvar for informasjon om sykdom, gjennomføring og oppfølging av behandling.

Innhold:

Kreftsykdommer og behandlingsformer:

- Onkologi med tumorbiologi, forebygging, patologi, diagnostikk, utredning og behandling ved de ulike kreftformer.
- Kirurgisk behandling av kreft.
- Medisinske behandlingsformer som kjemoterapi (celle – og tumorbiologi, farmakologi og administrering av cytostatika), strålebehandling (strålefysikk – og biologi og strålevirkning), hormonbehandling, hypertermi samt aktuelle behandlingsmetoder i fremtidig kreftbehandling.

Symptomlindring:

- Symptomlindring knyttet til smerter, pustebesvær, dårlig ernæring (kakeksi), kløe, kvalme, diaré, obstipasjon, munnsårhet, angst og depresjon.

Følger av sykdom og behandling – rehabilitering:

- Fysisk og psykososial rehabilitering
- Supplerende og alternative behandlingsformer
- Helsepersonells rolle knyttet til supplerende behandling.

Studiekraav:

	1 refleksjonsnotat	Skriftlig innlevering	Godkjent/ikke godkjent
	Gruppeoppgave knyttet til kreftsykdommer	Skriftlig innlevering / Fremlegg	Godkjent/ikke godkjent
Eksamnen	Skoleeksamen	Innlevering med kandidatnummer	Bokstavkarakter A - F

Refleksjonsnotat:

Refleksjonene **skal relateres til kreftsykdom og behandling** med bakgrunn i aktuell litteratur, undervisning og egen praksis. Rammer for refleksjonsnotatene finnes i ”Retningslinjer for skriftelige oppgaver ved Institutt for Videre – og etterutdanning” som ligger på høgskolens nettsider under videreutdanning:

<http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/videreogetterutd/retningslinjer/retningslinjer.skriftligeoppgaver.doc>. Innlevering: se timeplan

Gruppeoppgave:

Retningslinjer og rammer for gruppeoppgave legges ut på Its – learning

Litteratur Emne 2:

Noe av litteraturen på pensumlisten er merket med stjerner. * betyr at du finner artikkelen i fulltekst på nettet og ** betyr at du kan låne artikkelen for kopiering.

Bauer, H., & Walløe, A. (2007) Kirurgisk behandling ved skjelettmetastasing. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 26, s. 443-455.

Bell, R. F., & Sjøgren, P. (2007) Non-opioide og adjuvante analgetika. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 21, s. 375-394.

Cramp, F., & Daniel, J. (2008) Exercise for the management of cancer-related fatigue in adults. *Cochrane database of systematic reviews*, 16 (2), s. CD006145. DOI 10.1002/14651858.CD006145.pub2.

Dahl, O. *Cytostatika: medikamentell kreftbehandling*. Elektronisk ressurs. Del 1,2 og 4. Tilgjengelig fra: <http://www.med.uio.no/rh/farmakoterapi/cytostatika/index.html> (Oppslagsbok)

Fosså, S. D. (2009) Medisinske problemer hos kreftoverlevende. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 4, s. 58-77.

Fürst, C. J., & Starlander, J. (2007) Pustebesvær. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 31, s. 509-516.

Grov, E. K., Loge, J. H., & Dahl, A. A. (2009) Livskvalitet. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 9, s. 154-164.

*Guenter, P., Ferguson, M., Thrush, K., & Voss, A. C. (2002) Understanding tumor-induced weight loss. *Med surg nursing*, 11 (5), s. 215-225; quiz 226-227.

Helbostad, J. L., Paltiel, H., & Frantzen, T.-L. (2007) Fysioterapi. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 41, s. 631-649.

*Huhmann, M. B., & Cunningham, R. S. (2005) Importance of nutritional screening in treatment of cancer-related weight loss. *Lancet oncology*, 6 (5), s. 334-343.

Johannsdottir, I. M. R., & Loge, J. H. (2009) Voksne overlevende etter barnekreft. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 5, s. 78-96.

*Jordhøy, M. S., & [et al] (2006) Kvalme, oppkast og obstipasjon i palliasjonsbehandling. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 126 (5), s. 620-623.

**Kennedy, F., Haslam, C., Munir, F., & Pryce, J. (2007) Returning to work following cancer: a qualitative exploratory study into the experience of returning to work following cancer. *European journal of cancer care*, 16 (1), s. 17-25.

Klepstad, P., & Kaasa, S. (2007) Opioider. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 20, s. 361-374.

Kåresen, R., & Wist, E. (2009) *Kreftsykdommer: en basisbok for helsepersonell* (3. utg.). Oslo, Gyldendal akademisk.

Kaasa, S., & Brenne, E. (2007) Medullakompresjon. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisklærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 25, s. 435-442.

*Larkin, P. J., & et al. (2008) The management of constipation in palliative care: clinical practice recommendations. *Palliative Medicine*, 22 (7), s. 796-807.

Lund, J.-Å., & Kaasa, S. (2007) Palliativ strålebehandling. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 24, s. 423-433.

McCaffery, M., & Beebe, A. (1996) *Smerter: lærebok for helsepersonell*. Oslo, Ad notam Gyldendal. Kap.2 - 6, 8 og 9.

*Nordby, T., Thoresen, L., Kvikstad, A., & Svensen, R. (2006) Ernæring og væskebehandling til pasienter med ikke-kurabel kreftsykdom. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 126 (5), s. 624-627.

**Oldervoll, L. M., & et al. (2006) The effect of a physical exercise program in palliative care: A phase II study. *Journal of pain and symptom management*, 31 (5), s. 421-430.

**Ravasco, P., Monteiro-Grillo, I., Vidal, P. M., & Camilo, M. E. (2005) Dietary counseling improves patient outcomes: a prospective, randomized, controlled trial in colorectal cancer patients undergoing radiotherapy. *Journal of clinical oncology*, 23 (7), s. 1431-1438.

Risberg, T., Nilsen, O. G., & Wist, E. (2007) Alternativ og komplementær behandling. I:Kaasa, S. red. *Palliasjon : nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap.9, s. 179-193.

Rustøen, T. (2001) *Håp og livskvalitet: en utfordring for sykepleieren?* Oslo, Gyldendal akademisk.

Thorsen, L. (2009) Fysisk aktivitet og røyking. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 12, s. 188-201.

Aas, N., Bjordal, K., & Nordøy, T. (2007) Systemisk tumorrettet behandling. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 27, s. 457-470.

Anbefalt:

Markussen, K. (2005) Kvalme: en sykepleiefaglig utfordring. Bergen, Fagbokforl.

5.3 Emne 3: Sykepleiefaglige utfordringer knyttet til kreftpasienter (6 studiepoeng)

Hovedemnet har fokus på hvordan det oppleves å få en kreftdiagnose og hvilken innvirkning en kreftsykdom kan ha på pasientens livssituasjon og livskvalitet.

Forventet læringsutbytte:

Etter endt emne er det forventet at studentene:

- Har inngående kunnskaper om administrering av kjemoterapi og kan iverksette tiltak i forhold til forebygging og lindring av bivirkninger
- Har inngående kunnskaper om god sykepleie til pasienter som får strålebehandling og tar medansvar for å forebygge og lindre bivirkninger.
- Tar medansvar, sammen med lege, for å gi tilpasset informasjon til pasient og pårørende.
- Har omfattende kunnskaper i forhold til begrepet livskvalitet og iverksetter tiltak som bidrar til best mulig livskvalitet for pasienter og pårørende.
- Har inngående kunnskap om god sykepleie i forhold til pasienter i terminalfase og bidrar til en verdig død.

Innhold:

Sykepleieutfordringer ved ulike behandlingsformer:

- Ulike behandlingsformers (for eksempel kjemoterapi, strålebehandling, hormonbehandling) innvirkning på pasientene.

Sykepleieutfordringer til pasienter med kreft:

- Kreft hos barn
- Barn som pårørende
- Akutte tilstander ved kreft
- Kreft og ernæring
- Fatigue
- Lymfødem
- Selvbilde
- Seksualitet

Undervisning, informasjon og veiledning:

- Kreftsykepleiers pedagogiske funksjon, både overfor pasienter, pårørende, studenter, helsepersonell og andre er sentral.
- Ulike pedagogiske metoder, presentasjonspedagogikk, veiledning, samarbeid, grupper og gruppedynamikk blir vektlagt.

Studiekrav:

Mappевurdering	Gruppeoppgave - Pasientundervisning	Innlevering/ Fremlegg	Bestått/ikke-bestått
	Veiledningsgruppe	Gruppemøter	Bekreftet deltagelse

Gruppeoppgave om undervisning:

Dette er et samarbeid mellom Betanien diakonale høgskole og Kreftavdelingen ved HUS. Studentene skal **utarbeide** et undervisningsopplegg for kreftpasienter og deres pårørende etter et gitt tema fra praksis. Undervisningsopplegget skal fremføres for klassen i emne 3 og undervisningen fremføres også for en gruppe pasienter/pårørende som et studiekrav i praksis (se emne 6). Undervisningen skal være kunnskapsbasert og det er obligatorisk veiledning fra emneansvarlig veileder. Rammer for undervisningsopplegget blir gitt. Fremlegg: se timeplan

Veiledningsgruppe:

Studentene blir delt i grupper med 6 - 8 deltagere og får tildelt veileder. Det legges opp til minimum 2 samlinger og deltakelse er obligatorisk. Det forventes at studentene deltar aktivt i møtene og foreslår tema til refleksjon. *Tidspunkt for veiledningsgrupper: se timeplan*

Litteratur emne 3:

Alt som er merket med stjerne (*) i litteraturlisten finnes enten som fulltekstartikler på nettet og de som ikke finnes her, kan lånes i resepsjonen for kopiering

*Atack, L., Luke, R., & Chien, E. (2008) Evaluation of patient satisfaction with tailored online patient education information. *Computers, informatics, nursing*, 26 (5), s. 258-264.

Bringager, H., Sæter, R., & Hellebostad, M. (2003) *Barn med kreft: en medisinsk og sykepleiefaglig utfordring*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Bye, A. (2009) Ernæring - mat og drikke. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 13, s. 203-222.

Dahl, A. A., Borgheim, R. G., & Borg, T. (2009) Problemer med seksualitet og fruktbarhet. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 8, s. 136-153.

**de Groot, J. M., & et. al. (2005) The psychosocial impact of cervical cancer among affected women and their partners. *International journal of gynecological cancer*, 15 (5), s. 918-925.

*de Jong, N., Courtens, A. M., Abu-Saad, H. H., & Schouten, H. C. (2002) Fatigue in patients with breast cancer receiving adjuvant chemotherapy: a review of the literature. *Cancer Nursing*, 25 (4), s. 283-297.

Granum, V. (2003) *Praktisk pasientundervisning*. Bergen, Fagbokforl. Hele boken unntatt kap. 10 og 14.

**Johnston, B., & Smith, L. N. (2006) Nurses' and patients' perceptions of expert palliative nursing care. *Journal of Advanced Nursing*, 54 (6), s. 700-709.

Katz, A. (2005) What happened?: Sexual consequences of prostate cancer and its treatment. *Canadian Family Physician*, 51 (7), s. 977-982.

Kirkevold, M. (2001) Familien i et helse- og sykdomsperspektiv. I: Kirkevold, M. & Ekern, K. S. red. *Familien i sykepleiefaget*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 1, s. 21-44.

*Loge, J. H., Hjermsstad, M. J., & Kaasa, S. (2006) Delirium hos pasienter i palliativ fase. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 126 (5), s. 616-619.

*Løvik, A. (1996) Kostveiledning etter strålebehandling for kreft i hode -og hals regionen. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 116 (19), s. 2303-2306.

Reitan, A. M., & Schjølberg, T. K. (2004) *Kreftsykepleie: pasient - utfordring - handling* (2. utg.). [Oslo], Akribe.

Rønning, M., Strand, E., & Hjermsstad, M. J. (2007) Palliativ behandling utenfor sykehus - hjemmesykepleien. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 11, s. 213-228.

Solheim, M., & Aarheim, K. A. (2004) *Kan eg komme inn?: verdier og val i heimesjukepleie* (2. utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 14-16.

**Værholm, R. (2005) Informasjon til barn og unge i sorg relatert til foreldres kreftdiagnose. *Omsorg*, 22 (4), s. 49-52

5.4 Emne 4: Kreftomsorg i et samfunnsperspektiv, forskningsmetode og forbedringskompetanse (8 studiepoeng)

Dette emnet har hovedfokus på kreftomsorg i et samfunnsperspektiv med fokus på rammefaktorer, lovverk, politiske og administrative virkemidler og prioriteringer i helsevesenet av betydning for kreftpasienter. Emnet har også fokus på samarbeid mellom ulike helsetjenestenivå, ulike faggrupper og samarbeid med pasient og pårørende. Videre er et hovedfokus ulike forskningsmetoder, bruk av forskning i egen praksis, metoder for kontinuerlig forbedring av helsetjenesten samt prosjektarbeid.

Forventet læringsutbytte:

Etter endt emne er det forventet at studentene

- Har inngående kunnskaper om lovverk samt politiske og administrative virkemidler som legger premisser for kreftomsorg i Norge.
- Samarbeider tverrfaglig og mellom de ulike nivåer av helsevesenet med den hensikt å gi best mulig omsorg til pasient og pårørende.
- Har inngående kjennskap til ulike tilbud til kreftpasienten som finnes utenfor sykehus.
- Kan informere, undervise og veilede pasienter, pårørende og helsepersonell.
- Har kjennskap til vitenskapsteori og inngående kunnskaper om ulike forskningsmetoder.
- Anvender og vurderer kritisk forskningsresultater.
- Kan initiere og delta i forbedrings- og prosjektarbeid.

Innhold:

Kreftomsorg i et samfunnsperspektiv:

- Aktuelle lover, forskrifter, trygderettigheter og hjelpeordninger for kreftpasienter og deres pårørende. Det settes søkelys på ulike pasientorganisasjoner og støtteforeninger.
- Prioriteringer, organisering av kreftomsorg, samarbeidsmodeller og nettverksarbeid på ulike nivåer i helsetjenesten.
- Tverrfag og flerfaglig samarbeid, kjennskap til ulike yrkesgruppers kompetanse og funksjoner i kreftomsorgen.
- Organisasjonskunnskap og kunnskap knyttet til ledelse, organisasjonskultur, endringsprosesser og forebygging av utbrenthet hos helsepersonell.
- Pasient og brukerperspektivet, samarbeid med pasient og pårørende, pasientens sosiale nettverk og barn som pårørende.

Forskning:

- Sentrale emner her vil være kunnskap om vitenskapsteori, ulike forskningsmetoder og etiske problemstillinger knyttet til forskning.
- Søk, vurdering og anvending av forskningslitteratur i praksis.

Forbedringskunnskap og fagutvikling:

- Planlegging og gjennomføring av prosjektarbeid, organisering og ledelse av forbedringsarbeid (PDSA-sirkelen) samt verktøy og teknikker for forbedringsarbeid

Studiekrav:

Mappevurdering Emne 4	Prosjektbeskrivelse	Skriftlig rapport	Bestått / ikke bestått
	Veiledning	Gruppemøter	Bekreftet deltakelse
	Obligatorisk metodeundervisning		Bekreftet deltakelse

Prosjektbeskrivelse:

Studentene inndeles i grupper som skal utarbeide en prosjektbeskrivelse etter gitte rammer.
Innlevering: Se timeplan vår 2011

Veiledningsgruppe:

Studentene blir delt i grupper med 6 - 8 deltagere og får tildelt veileder. Det legges opp til minimum 2 samlinger. Deltakelse er obligatorisk og det forventes at studentene deltar aktivt i møtene og foreslår tema til refleksjon. *Tidspunkt for veiledningsgrupper: se timeplan*

Litteratur emne 4:

Alt som er merket med stjerne (*) i litteraturlisten finnes enten som fulltekstartikler på nettet og de som ikke finnes her, kan lånes for kopiering

Grov, E. K. (2009) De nærmeste sin situasjon. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 10, s. 165-175.

Gudbergsson, S. B. (2009) Rehabilitering, trygdeytelser og sosiale støtteordninger. I: Fosså, S. D., Loge, J. H. & Dahl, A. A. red. *Kreftoverlevende: ny kunnskap og nye muligheter i et langtidsperspektiv*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 14, s. 223-237.

Guttvik, F., & Kaasa, S. (2007) Økonomiske støtteordninger ved alvorlig sykdom. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 13, s. 341-258.

Haugen, D. F., Jordhøy, M. S., & Hjermstad, M. J. (2007) Organisering av palliative tilbud. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 10, s. 197-212.

Hauken, M. A. (2009) Hva er et godt prosjektarbeid? *Tidsskriftet sykepleien*, 97 (17), s. 62-65.

Hauken, M. A. (2010) Sykepleier som prosjektleder. *Tidsskriftet sykepleien*, 98 (1), s. 55-57.

Holter, E. (1995) *Ledelse og ledere i sykehus: administrasjon av sengeposter* (2. utg.). [Oslo], TANO.

Kirkevold, M. (2001) Etablering av undervisningssykehjem – klinisk sykepleieforskning og fagutvikling hånd i hånd. I: Gjengedal, E. & Jakobsen, R. red. *Sykepleie, praksis og utvikling*. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag. s. 994-1007.

**Kyrkjebø, J. M., & Hanestad, B. R. (2003) Personal improvement project in nursing education: learning methods and tools for continuous quality improvement in nursing practice. *Journal of Advance Nursing*, 41 (1), s. 88-98

Kaasa, S. (2007) Forskning innen palliasjon. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 2, s. 49-60.

Kaasa, S. (2007) Palliativ medisin - en introduksjon. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 1, s. 31-47.

Lauvås, K., & Lauvås, P. (2004) *Tverrfaglig samarbeid: perspektiv og strategi* (2. utg.). Oslo, Universitetsforl. s. 18-108, 178 - 200.

Nortvedt, M. W., & et.al. (2007) *Å arbeide og undervise kunnskapsbasert : en arbeidsbok for sykepleiere*. Oslo, Norsk sykepleierforbund. s. 16-175. Bestilles på: NSF@strommes.nos

Ringdal, K. (2007) *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (2. utg.). Bergen, Fagbokforl. Kap. 6,7,11.

Schjødt, B., Haugen, D. F., Straume, M., & Værholm, R. (2007) Familien. I: Kaasa, S. red. *Palliasjon: nordisk lærebok*. (2.utg.). Oslo, Gyldendal akademisk. Kap. 5, s. 89-114.

*Sægrov, S., & Lorensen, M. (2001) Kommunal oppfølging av personer med kreft. *Vård i Norden*, 21 (4), s. 21-25.

Aadland, E. (2004) *"Og eg ser på deg-": Vitenskapsteori i helse- og sosialfag* (2. utg.). Oslo, Universitetsforl. Kap. 2,3,6.

Anbefales:

Dalland, O. (2007) *Metode og oppgaveskriving for studenter* (4. utg.). Oslo, Gyldendal akademisk.

5.5 Emne 5: Fordypningsoppgave + studietur (6 studiepoeng)

5.5.1 Fordypningsoppgaven

Fordypningsoppgaven er et individuelt arbeid som gir studenten anledning til fagspesifikk fordypning innen kreftsykepleie. Arbeidet med en slik oppgave er en prosess som åpner for refleksjon og modning som krever selvstendige valg.

Forventet læringsutbytte:

- Analyserer problemstillinger hentet fra klinisk virksomhet
- Søker, analyserer og anvender aktuell litteratur og forskning
- Integrerer ny kunnskap i klinisk praksis
- Kan gjennomføre et selvstendig skriftlig arbeid

Tidsperspektiv:

Modulen tilknyttet fordypningsoppgaven går over **5 uker på heltid**. I denne perioden er det ikke undervisning. Studentene skriver oppgave og får individuell veiledning. Studenter på deltid kan levere inn problemstilling året før for godkjenning, men får ikke veiledning utenom de fem ukene modulen varer. **Deltidsstudenter anbefales ikke å arbeide i denne perioden.**

Problemstilling:

Problemstilling om ønsket tema for oppgaven skal defineres, bakgrunn for hvorfor den aktuelle problemstilling velges samt forslag til aktuell litteratur etter gitt mal. *Frist for innlevering av problemstilling: se timeplan..* Problemstilling leveres skriftlig til modulansvarlig via Its – learning. Problemstillingen godkjennes og studentene får tildelt veileder i starten av januar.

Veiledning:

I arbeidet med fordypningsoppgaven skal studentene følge retningslinjer for fordypningsoppgaven som ligger på høgskolens nettsider under ”Retningslinjer for skriftelige oppgaver ved Institutt for Videre – og etterutdanning”:

<http://www.betaniensykepleierhøgskole.no/videreogetterutd/retningslinjer/retningslinjer.skriftligeoppgaver.doc>

Studentene **må** ha gjennomført 2 obligatoriske veiledninger for å kunne få levere oppgaven, med mulighet for en ekstra veiledning. Lærerne har anledning til å arrangere en veiledning som gruppeveiledning. Studenten kan ikke få tilbud om veiledning utover dette for eksempel på mail eller telefon. Tid for veiledning avtales med veileder. Veiledning gis ut fra konkrete spørsmål til veileder og problemstillinger fra studenten som skal leveres *senest en virkedag før veiledning*. Veileder har ikke anledning til å lese gjennom hele oppgaven og gi en totalvurdering av denne før sensur.

Innlevering:

- Fordypningsoppgaven er eksamen nummer to, skal skrives individuelt og ”Forskrift om eksamen ved Betanien diakonale høgskole gjelder både i forhold til innlevering, søknad om utsettelse, begrunnelse og klage på karakter. Link til forskrift: <http://www.lovdato.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20051124-1370.html>
- Studenten får tildelt kandidatnummer og dette føres på "Forside fordypningsoppgave" som finnes under emne 5.
- **Frist for innlevering av fordypningsoppgaven: se timeplan**

- Oppgaven skal leveres i følgende eksemplarer:
  - 3 innbundne eksemplarer leveres i resepsjonen (2 til sensorer og 1 til arkiv) med gitt forside (ligges på Its learning under modulen) 1 eksemplar leveres via Its learning for plagiatskontroll etter anvisning gitt på Its – learning under emne 5.

Sensur:

Fordypningsoppgaven sensureres anonymt av en intern og en ekstern sensor. Oppgaven gis bokstavkarakter (A – F). **Sensur faller 3 uker etter innlevering og kunngjøres på Its – learning under emne 5 kl 14.00.**

5.5.2 Rammer for studietur

Studieturen inngår som en obligatorisk del av utdanningsprogrammet. Reisen skal gi kjennskap til hvordan behandlings- og omsorgstilbudet til kreftsyke er organisert og ivaretatt i andre deler av landet eller i utlandet. Reisen skal gi den enkelte faglig påfyll, inspirasjon og idé til fornyelse, noe som også kan komme studentenes arbeidsplass til del. Både det faglige innholdet og praktiske opplegget rundt studieturen er studentenes ansvar, men modulansvarlig skal godkjenne det faglige innholdet. En lærer ved videreutdanningen deltar på studiereisen.

Forventet læringsutbytte:

- Faglig påfyll, inspirasjon og ideer til fornyelse.
- Har kjennskap til behandlings- eller omsorgstilbud i andre deler av landet eller i utlandet.

Tid:

Studieturen arrangeres i uke 23 og skal ha et faglig opplegg med en arbeidsmengde tilsvarende 3 studiedager.

Reisemål:

Tidlig i studieåret nedsettes det en reise - komité med 3 studentrepresentanter og en lærerrepresentant. Komiteen har følgende oppgaver knyttet til det praktiske arrangementet:

- Utarbeide økonomiske overslag over ulike reisealternativ.
- Bestille turen når reisemål er valgt.
- Utarbeide et sosialt program.
- Foreta evaluering av studieturen.

Kostnader:

Studentene må selv dekke alle utgifter til studiereisen, også eventuelle kostnader til undervisning. Betanien diakonale høyskole dekker utgifter til lærer.

Alternativ:

Hvis en student ikke kan delta på studieturen, **skal det søkes skriftlig til instituttleder innen utgangen av andre studieuke i vårsemesteret studieturen foretas.** Søknaden skal inneholde:

- Skissere et alternativt opplegg med en arbeidsmengde på 3 studiedager, som regel i form av hospitering i forhold til en gitt problemstilling.
- Med søknaden skal det foreligge en bekreftelse fra aktuelt studiested.

Hvis en student som har meldt seg på studietur og det opptrer uforutsette ting som sykdom el, må alternativt opplegg gjennomføres for at studenten skal få godkjent modul.

Studiekrav	Studietur	eventuelt alternativt opplegg + refleksjonsnotat	Bekreftet deltakelse og godkjent refleksjonsnotat
Eksamen	Fordypningsoppgave	Innlevering av oppgave Fremlegg	Bokstavkarakter Bekreftet gjennomført

5.6 Emne6 + 7: Praksisstudier (9 studiepoeng x 2)

Hovedmålet med praksisstudiene er å anvende teoretiske kunnskaper i samhandling med pasientene. Praksisstudiene skal gi både faglig bredde og dybde, slik at studenten utvikler nødvendig handlingskompetanse, holdninger og ferdigheter. Praksis er obligatorisk og er organisert i to perioder hver over 6 uker på heltid. Studentene skal ha praksis ved avdelinger som administrerer cellegift og i følge rammeplanen skal minimum 50 % av praksistiden gjennomføres ved avdelinger som gir strålebehandling. Dette gjelder også for studenter som har arbeidet ved tilsvarende avdelinger. Tidligere yrkespraksis gir **ikke** grunnlag for avkorting fra praksis. 90 % av praksistiden skal være knyttet til arbeid med reelle pasientsituasjoner. Observasjonspraksis av kortere varighet kan komme i tillegg.

5.6.1 Praksissteder

Tilgjengelige praksisplasser:

Betanien diakonale høgskole har avtale med følgende praksissteder:

- Ulike avdelinger på Haukeland Universitetssykehus
- Ulike avdelinger ved Sunniva klinikk for lindrende behandling
- Røde Kors sykehjem – palliativ avdeling
- Fjell kommune
- Kreftpoliklinikken Sentralsjukehuset i Sogn og fjordane
- Andre praksissteder for eksempel innen hjemmesykepleie og sykehjem kan også være aktuelle

Ønske om praksisplass:

Ved studiestart får studentene en orientering om de ulike praksisplassene. Studenter må søke etter praksisplass på følgende måte:

- Alle studenter **må** fylle ut skjema (blir lagt ut på Its learning under aktuelt emne) vedrørende styrt praksisfordeling der det gis anledning til å komme med tre ønsker om praksissted.
- **Frist for innlevering av ønske om praksisplass er 1. september for praksis i høstsemesteret og 1. februar for praksis i vårsemesteret for alle studenter.**
- Hvis studenten ønsker andre praksisplasser enn de skolen har tilgjengelig, må det **søkes skriftlig til instituttleder innen samme frister som over**. Søknaden skal inneholde:
  - Grunn for å velge annen praksisplass
  - Bekreftelse fra aktuell praksisplass at de tar i mot studenten
  - Navn på kvalifisert veileder (kreftsykepleier)

Fordeling av praksisplasser:

Emneansvarlig lærer og praksisansvarlig konsulent fordeler praksisplassene, der studenter med *dokumenterte, spesielle behov* fordeles først. I den grad det er mulig legges det til rette for at studentene får ett av de tre valgte ønsker oppfylt, men dette kan ikke garanteres.

Liste over hvilke plasser studentene får tildelt legges ut på aktuelt emne på Its – learning.

5.6.2 Forberedelse til praksis

Forberedelse av praksis:

Etter fordelingen av studenter i praksis, skriver høgskolen brev til alle praksissteder med navn på hvilke studenter som kommer, samt tidsrom. Praksisstedet tildeler studenten en veileder for praksisperioden, vanligvis en kreftsykepleier. Øvrige sykepleiere har også et ansvar for veiledning og undervisning. Praksisveileder som skal godkjennes av høgskolen, har ansvar for tilrettelegging av praksis, oppfølging og deltagelse i evalueringsprosessen. Videre søker skolen om IT – tilgang til studenter som skal i praksis på Haukeland Universitetssykehus.

Veilederne og deres ledere inviteres til et informasjons – og dialogmøte i forkant av praksisperiodene, der blant annet innhold, mål, forventninger, oppfølging og evaluering gjennomgås.

Studentforberedelse:

Etter hvert som høgskolen får navn på veiledere og når studentene skal møte, legges dette ut på praksislisten på Its – learning.

Studenter som skal på Haukeland Universitetssykehus (HUS) eller Kreftpoliklinikken Sentralsjukehuset i Sogn og fjordane og som *ikke allerede har It – tilgang* må i god tid før praksis gjennomgå en opplærings – CD i dokumentasjonsprogrammet (Dips). CD lånes i resepsjonen og ved tilbakelevering må studenten signeres på at opplæringen er gjennomført. I tillegg må studentene på HUS gjennomføre en obligatorisk sikkerhetsopplæring som vanligvis gjennomføres første dag i praksis. Studenter som allerede har It – tilgang på HUS får endret brukertilgang.

Studentene på HUS får utdelt nøkkelkort i resepsjonen på høgskolen mot betaling av depositum som tilbakebetales ved innlevering av nøkkelkort.

5.6.3 Tilstedeværelse, oppfølging og evaluering

Tilstedeværelse:

Tilstedeværelse i praksisstudier er obligatorisk. Arbeidsuken er på 30 timer per uke og 1 studiedag. Studiedagen kan i noen tilfeller legges opp som undervisning på skolen, bla ved fremlegg av fordypningsoppgaven. *I uker med bevegelige helligdager vil det ikke bli gitt studiedag i tillegg.* Fravær som overstiger 10 % må tas igjen. Dette gjelder også fravær som skyldes sykdom eller andre omstendigheter. *Studenter vil ikke få innvilget forkortet praksis på bakgrunn av tidligere yrkeserfaring eller betalte ekstravakter i praksisperioden.*

Oppfølging:

Høgskolen følger opp studentene i praksis på følgende måte:

- *Målsamtale:* Student, praksisveileder og lærer møtes i løpet av første eller andre studieuke for målsamtale, der forventninger avklares, individuelle mål og plan for praksisperioden nedfelles. Etter målsamtalen skal studenten nedfelle disse skriftlig og levere de til praksisansvarlig lærer på mail og til praksisveileder.
- *Veiledningsgrupper:* Lærerne arrangerer veiledningsgrupper og praksismøter. Veiledningsgruppene er obligatoriske. Studenter som har søkt om alternativ praksis hvor det er stor avstand til Haukeland Universitetssykehus, får svarbrev hvor det fremgår alternativ for oppmøte.

- *Praksismøter:* Det arrangeres 3 praksismøter i løpet av praksisperioden der aktuelle problemstillinger studentene møter i praksis tas opp. Praksismøtene er ikke obligatorisk.
- Både veiledningsgrupper og praksismøter holdes onsdager fra kl. 13.00 – 14.00.
- *Kontakt ved behov:* Studentene har anledning til å kontakte lærer ved behov i lærers arbeidstid.
- *Sluttevaluering:* Sluttevaluering gjennomføres i løpet av nest siste *eller siste* praksisuke, der både student, lærer og praksisveileder deltar.

Evaluering:

Praksisveileder har ansvar for den daglige, individuelle veiledningen av studenten, legge forholdene til rette for at fagplanens intensjoner oppnås, samt gi studenten konstruktive tilbakemeldinger. I sluttevalueringen vurderes praksis til bestått/ikke bestått. Evalueringen tar utgangspunkt i studentens individuelle målsetting. I tillegg er følgende kriterier sentrale for at studenten skal få godkjent praksis:

- Tar utgangspunkt i et brukerperspektiv og utviser god handlingsberedskap i møte med pasient og pårørende
- Integrerer teori og praksis, analyserer og/eller tolker på grunnlag av faglige vurderinger
- Viser selvstendighet, interesse og er aktiv og deltakende
- Reflekterer over egne erfaringer/opplevelser og viser forståelse for sammenhenger og det komplekse systemet de jobber i
- Viser gode holdninger og samarbeidsevner både overfor pasienter og deres pårørende i tillegg til helsepersonell og andre samarbeidspartnere
- Kan ta i mot og gi konstruktiv kritikk og tilbakemeldinger på en god måte

Dersom studenten ikke viser den nødvendige progresjon i forhold til oppsatte mål og kriterier, har praksisveileder ansvar for å gi studenten og høgskolens fagpersonale tilbakemelding om dette. Er det fare for stryk skal studentene ha beskjed om dette innen halve praksis er gjennomført slik at studenten har anledning til å forbedre seg. Det er høgskolens fagpersonale som er hovedansvarlig for å evaluere om studentens mål er nådd.

5.6.4 Forventet læringsutbytte for onkologisk kreftsykepleiepraksis (6 uker):

Læringsutbytte i praksisperiodene vil avhenge av hvilken praksisplass studenten får tildelt.

Læringsområde:

Fokus for denne perioden vil være sykepleie til kreftpasienter som får kjemoterapi-, stråle- eller hormonbehandling. Smertelindring og behandling av bivirkninger og andre symptomer er sentralt. Studentene skal fordype seg i den helhetlige omsorgen for pasienter og familier i krise som følge av en kreftsykdom.

Forventet læringsutbytte

- Overvåker, observerer og rapporterer kreftsykdommens symptomer og vet når lege må tilkalles.
- Anvender spesialiserte teoretiske kunnskaper for å sikre at pasientene får den nødvendige informasjon før, under og etter behandlingen.
- Underviser pasienter og pårørende etter prinsipper om kunnskapsbasert praksis
- Medvirker til å lindre symptomer som kreftsykdommer kan gi.

- Hjelper pasienter og pårørende til å mestre sin livssituasjon, og til å leve et mest mulig normalt liv på tross av sykdom og behandling.
- Administrerer og håndterer ulike typer cytostatika etter aktuelle forskrifter.
- Identifiserer bivirkninger som kan oppstå ved kjemoterapi -, hypertermi- eller strålebehandling, iverksetter sykepleietiltak som kan forebygge bivirkninger eller gjøre pasientene bedre i stand til å mestre disse.

Studenten skal ha kjennskap til:

- Sykepleie, behandling og omsorg til pasienter som får beinmargstransplantasjon.
- Hvordan strålebehandling utføres.
- Hvordan hypertermi utføres.
- Hvordan relevante undersøkelser utføres for å kunne informere pasienten om dette.

5.6.5 Forventet læringsutbytte for valgfri praksis (6 uker)

Læringsutbytte i praksisperiodene vil avhenge av hvilken praksisplass studenten får tildelt.

Læringsområde:

Fokus for denne praksisperioden vil være sykepleie til pasienter som gjennomgår utredning, diagnostisering og (evt.) operasjon for en kreftsykdom. Studentene skal få kjennskap til hvordan disse pasientene følges opp utenfor institusjon og ved polikliniske kontroller etter at behandlingen er ferdig. De skal utvikle forståelse for nødvendigheten av samarbeid på tvers av nivåene i helsetjenesten og mellom ulike yrkesgrupper for å bedre pasienter og pårørendes totale livskvalitet.

Det vil videre bli fokusert på terminal omsorg til pasienter innenfor og utenfor institusjon.

Forventet læringsutbytte:

Alternativ 1: Kirurgisk praksis:

- Observerer pasienters reaksjoner i utredningsfasen og iverksetter sykepleietiltak som kan hjelpe pasienter og pårørende å mestre denne fasen.
- Møter og hjelper pasienter i krise som reaksjon på en kreftdiagnose i en tidlig fase i sykdomsforløpet.
- Observerer kreftpasienter pre-, per- og postoperativt, og vet hvilke tiltak som skal iversettes ved komplikasjoner.
- Medvirker til at den enkelte kreftpasient og deres pårørende får den nødvendige informasjon under utredning pre-, per- og postoperativt og ved utskriving.
- Legger til rette for den nødvendige oppfølging etter utskriving i nært samarbeid med pasienten, pårørende, pasientens lege og primærhelsetjenesten.
- Har kunnskap om samarbeidsmodeller med primærhelsetjenesten og andre institusjoner.

Alternativ 2: Sunniva klinikk for lindrende behandling eller Røde Kors sykehjem:

- Kan observere pasientens plagsomme symptomer og iverksetter tiltak ut fra dette.
- Gir god sykepleie til pasienter som får palliativ behandling og pleie og deres pårørende.
- Gir god terminalomsorg
- Kan kommunisere med pasienter og pårørende i sorg og krise

- Kan samarbeide med andre yrkesgrupper om en helhetlig omsorg for pasient og pårørende.
- Legger til rette for den nødvendige oppfølging etter utskriving i nært samarbeid med pasienten, pårørende, pasientens lege og primærhelsetjenesten.

Alternativ 3: Hjemmesykepleie:

- Kan vurdere pasientens behov for pleie og omsorg i samarbeid med pasient og pårørende.
- Kan vurdere når lege/annen spesialkompetanse skal kobles inn.
- Kan kommunisere med pasienter og pårørende.
- Kan samarbeide med andre yrkesgrupper om en helhetlig omsorg for pasient og pårørende.
- Kan observere pasientens plagsomme symptomer og iverksette tiltak ut fra dette.
- Gir god terminalomsorg i hjemmet

Obligatorisk hospiteringspraksis:

Studenten skal:

- Hospitere en dag på mammografisenteret
- Delta på undervisning i praksis om strålebehandling

5.6.6 Studiekraft for praksisstudiene:

Studiekraft:

Emne 6 = medisinsk – onkologisk praksis	1 Refleksjonsnotat	Skriftlig – leveres praksisveileder og lærer	Godkjent/ikke godkjent
	Undervisning av pasient/pårørende	Bekreftet gjennomført	Godkjent/ikke godkjent
	Praksis		Bestått/ikke bestått
Emne 7 = valgfri praksis	Individuell plan	Skriftlig rapport leveres praksisveileder og lærer	Godkjent/ikke godkjent
	Praksis		Bestått/ikke bestått

Emne 6 = medisinsk – onkologisk praksis:

Refleksjonsnotat:

Studenten skal i løpet av praksisperioden skrive 1 refleksjonsnotater **relatert til den praksis de er i**. Rammer for refleksjonsnotatene finnes i ”Retningslinjer for skriftelige oppgaver ved Institutt for Videre – og etterutdanning” som ligger på høgskolens nettsider under videreutdanning:

<http://www.betaniensykepleierhogskole.no/videreogetterutd/retningslinjer/retningslinjer.skriftligeoppgaver.doc>

Undervisning pasient/pårørende:

Undervisningsopplegget som ble utarbeidet i modul 3 skal gjennomføres i praksis for en gruppe pasienter/pårørende eller enkeltpasienter. Det er pålagt veiledning fra kreftsvadlingen.

Emne 7 = valgfri praksis**Individuell plan:**

Studentene skal ta utgangspunkt i en pasient og gjennomføre prosessen med opprettelse av individuell plan. Er det ikke aktuell pasient på avdelingen, skal dette gjennomføres ut fra en case. Nærmere rammer vil bli gitt.